

Боротьба й діяльність ОУН під час війни (Травень 1941 р.)

В. ВІЙСЬКОВІ ІНСТРУКЦІЇ

I. Головні завдання

Головне військове завдання ОУН — це: підготувати наші організаційні військові кадри так, щоб вони могли в рішучий момент: 1. Провести певні бойові акції. 2. Зорганізувати повстання широких мас та опанувати їх, підпорядкувати одному центрові відрухові виступи (мас і червоноармійців). 3. Керувати військовими діями повстанських загонів. 4. Помогти Проводові перебрати й організувати владу (адміністрацію й інші ділянки національного життя) на місцях. 5. Організувати армію, міліцію та інші парамілітарні організації з метою: а) опанувати революційну стихію мас і ситуацію так, щоб ми всіли самі упорядкувати й зорганізувати на опанованих нами від большевиків теренах ціле життя та всюди зустрічати надходящих союзників у зорганізованій формі зі зброєю в руках; б) щоб нашим військовим почином ми дали зав'язок будучій Українській армії.

II. Підготовчий етап

1. Потворити, загалом упланувати (з оглядів конспіративних) в кожній оселі, загалом в більшому людському скупіщі (колгосп, фабрика) наші бойові відділи. Найменше — гурток на оселю (10—15 люда). Ці люди

повинні бути військово вишколені (б[увші] вояки, загалом люди з поза-військовим вишколом) або бодай добрі організатори з певним (бодай теоретичним) військовим знанням. В міру розросту кількості військових відділів (час зриву) певні люди відходили б звідси на к[оманди]рів до новостворених частин, а цей відділ поповнювався б новими людьми.

2. Творити, загально планувати спеціальні **партизанські** (для саботажницьких акцій і диверсій) й **повстанські** (для загального зриву) **осередки**, якими керувати мають наші люди. В часі підготовка їх тільки намічається. Переговорювати можна тільки з будучими командирами відділів.

3. Військовий провідник оселі:

а) має знати свій теренок найдокладніше так щодо людей (наші, чужі, симпатики, військові: старшини, підстаршини, спеціалісти, здібні до війська і т. п.), як теж щодо матеріальних засобів (зброя, амуніція, коні, вози, авто, худоба, збіжжя і т. п.).

б) Він завчасу опрацьовує певний мобілізаційний план:

1. Намічає собі **помічників** (заступників мобілізаційного, збройового, харчового, матеріально-харчового), що уже заздалегідь підготовляють себе в даному напрямі та в час зриву автоматично перебирають свої функції. Останні чотири не мусять бути військово здібні. Добрі є до цього кооператори, крамарі, магазинери * і т. п. 2. Намічає собі кількість нових гуртків (відділів, що їх може дати дана оселя в час зриву) докладно з устійненням особового складу частин залежно від кількості зброї й підстаршин. 3. Намічає план акції на випадок зриву. 4. Військовим командиром стає найздібніший військово, з найкращим організаційним хистом член ОУН. По більшій часті буде це провідник ОУН оселі, що в час зриву передає всеціло невійськові справи своєму політичному (організаційному) заступникові. Військовий командир стає військовим комендантом оселі; мобілізаційний веде (при допомозі збройового, харчового й речового) справи поповнення людей, постачання (придбання й організування) зброї, амуніції, харчів, вирядження. Коли військовий командир виходить з військовим відділом з оселі, тоді військовим комендантом оселі являється мобілізаційний. 5. Районні, повітові, окружні й обласні військові коменданти мають в час миру й підготовки подібні завдання як коменданти осель тільки в ширшому масштабі: а) пізнати докладно силові засоби (людські й матеріальні) свого терену; б) намітити командирів вищих одиниць бойових (сотня, загін, курінь), старшин до штабів та спеціалістів до різних родів зброї (наших і не наших); в) мати в евіденції усі важливі об'єкти свого терену та г) підготувати та узгодити план військових акцій на своєму терені та наладити співпрацю усіх підпорядкованих відділів.

Вони теж домовляють з підлеглими частинами способи зв'язку й порозуміння на випадок воєнної завірюхи й передбачених подій, як також мусять вирішувати надвижки ^{2*} й браки ^{3*} на поодиноких теренах.

Найширшою організаційною одиницею, що всеціло організовуватиме терен, буде район (гляди організаційну схему) ^{4*}.

Найвищою владою району є військовий **комендант** району, якому й підлягає **комендант військової управи** району, теренова військова організація, адміністрація та командири частин, що стаціонують в районі.

Комендантом району є з найстаршим ступенем (чи функцією) старшина в районі (або комендант військової управи). Військовий комендант району дбає про лад, порядок й безпеку в своєму районі.

* Магазинери — робітники складів.

^{2*} Надвижки — неординарні ситуації.

^{3*} Браки — недостачі.

^{4*} На жаль, згаданої схеми в Інструкції немає. Мабуть, вона була втрачена.

Початок виступу

6. Якщо в міжчасі * не назначено інакше (кур'єр, радіо, спадун)^{2*}, то **час виступу** визначає найвища теренова влада, що має зв'язок з дальшими клітинами. Найідеальнішим станом речі було б, якщо б хоча 1—2 області могли виступити рівночасно, після одного плану. Однак з огляду на дуже великі труднощі зв'язку між поодинокими областями чи теж повітами може зайти ситуація, що кожний командир повіту (або району) рішатиме самостійно про час і форми виступу. Командир терену увесь час (так в час підготовки, як також зриву) старається утримувати, загалом зав'язати (коли перерваний) зв'язок зі своїм безпосереднім зверхником і сусідами.

7. **Найдогідніший** момент до загального зриву (як теж військових акцій і виступів) буде тоді, як Червона армія й советська адміністрація (НКВД) заломляться під ударами ззовні (поразка на фронті) чи знутра (дизерція^{3*}, бунти серед червоноармійців).

Тому до цього моменту **не належить ініціювати, теж допускати** (так серед членів, як і нечленів) до військових акцій і виступів, які ворог, ще добре зорганізований, може знищити й втопити в морі крові (хіба, що був би наказ згори). Це могло б нам забрати багато сил і енергії, потрібних до всецілого й повного використання догідного моменту. Виступати, однак, треба сей час, коли бачимо, що досить крупні місцевості вже піднесли повстання.

Важливі військові об'єкти

8. В час підготовки місцеві військові провідники та їх помічники мають старатися пізнати й мати в своїй евіденції (пам'яті) усі важливі військові, промислові, господарські й комунікаційні об'єкти. В тій цілі на нижчих ступенях самі військові командири з помічниками, на нижчому ступені спеціальні люди (розвідники) стараються точно розвідати й мати в своїм свіденні такі об'єкти: а) військові касарні^{4*}, летовища^{5*}, парки, станиці НКВД^{6*}, уряди^{7*}, гаражі, парки, магазини^{8*} (зі зброєю, **амуніцією**, харчами, убранням, шкірою і т. п.), станції МТС, порохівні; б) поштові уряди^{9*}, телефонлінії, військові телеграфні централі, телефонні проводи, радіостанції та інші засоби зв'язку; в) мости залізничні й шляхові (особливо на важливих лініях), переправи (човни, пороми), викопи, насипи, тунелі, закрути і т. п.; г) збірники з нафтою, бензином, електривні^{10*}, газівні^{11*}, збірники з водою (вежі тиснень)^{12*}; г) фабрики (зброї, аmunіції, одежі, моторів), рафінерії^{13*}, млини, важливі верстати, державні гуртівні^{14*} й склепи^{15*}.

* В міжчасі — протягом певного часу.

2* Спадун — парашутист.

3* Дизерція — дезертирство.

4* Касарні — казарми.

5* Летовища — аеродроми.

6* Станиці НКВД — дільничні відділи міліції.

7* Уряди — державні установи.

8* Магазини — склади.

9* Поштові уряди — поштові відділення.

10* Електривні — електростанції.

11* Газівні — газозаправочні станції.

12* Вежі тиснень — водонапірні вежі.

13* Рафінерії — нафтопереробні заводи.

14* Гуртівні — бази.

15* Склепи — магазини.

Притому треба докладно устійнити *: а) яка охорона (формація й сила) ^{2*} береже даний об'єкт, коли зміна варті й т. д.; б) яка можливість доступу, опанування, знищення охорони та втримання в своїх руках; в) скільки потрібно для того (мінімально) сил та інших засобів.

Вже в час миру треба передати потрібні плани та приготувати потрібні до того засоби.

План виступу й акції

9. Приготовити потрібний план виступу. Передбачити, які акції та в якій черзі проводитимемо (залежно від їх важливості) і якими силами й засобами. Притому не розпорошуватись забагато. **Краще знищити чи захопити кілька найважливіших об'єктів (станція НКВД, магазини зі зброєю), чим, розпорошившись, не зробити нічого.**

III. Вибух війни

1. Спокійно вести далі підготовку. 2. Не датися спровокувати до передчасного виступу, впливати в тому сенсі на маси. 3. Потрібних людей не пускати з терену (оберігати в безпечному місці, не в себе в хаті). 4. Визначити засоби зв'язку для дальшого порозуміння, знаки на випадок небезпеки (окруження села, наближення ворога) та для піднесення загального зриву (дзвони, вогонь). 5. Визначити місця збірки на випадок алярму ^{3*}, розбиття і т. д. 6. Визначити засоби зв'язку для дальшого. 7. Подбати про охорону цивільного населення: а) протилітунську ^{4*} та протигазову оборону; б) евакуацію й забезпечення населення на випадок сильного ворожого терору. 8. Від самого початку війни старатися різними способами (саботування, задержування, невиконання завдань, розповсюдження різних фальшивих вістей, пропаганда серед р[абоче]-к[рестьянской] К[расной] а[рмии]) вводити безладдя та хаос серед большевиків та тим способом доводити до зірвання мобілізації й заломання режиму. 9. Неконечним для наших акційних — йти до РККА. Старатись теж і тим способом не допускати до великого підпілля. Коли ж таке повстає, то подбати про належний розподіл. Озброєні відділи тримати ближче до терену акцій, неозброєних людей (особливо жінок і дітей) відставити в безпечне місце, даючи їм конечну охорону. Абсолютно **не доводити**, щоб за нашим **озброєним відділом тягнувся хвіст цивільного населення** (небезпека паніки). 10. Старатися зв'язувати зв'язки з червоноармійцями-українцями, урядниками ^{5*}. Старатися при їхній допомозі впливати на решту війська та урядників (пропаганда, фальшиві вісті і т. п.). 11. Людям, що йдуть до совітської армії, дати точні інструкції, як мають розкладати ворожу армію, як мають організовувати в її нутрі клітини бунту та як у відповідний момент мають зробити внутрішній переворот, зорганізуватись у військову частину й виступити збройно проти совітського режиму. (Пропаганда, ворожі совітам кличі в РККА, організувати ядра, що у відповідний момент виступили б та захопили б дану частину в свої руки. Наш чоловік стає дорадником командира, якщо йому вдається його загітувати для себе. Спільний марш на Україну, як є змога. Поширення бунту до інших частин. Саботаж й акції відпо-

* Устійнити — з'ясувати.

^{2*} Формація й сила — відомча приналежність охорони та її чисельність.

^{3*} Алярм — тривога.

^{4*} Протилітунська — протиповітряна.

^{5*} Урядники — службовці.

відно до ситуації). Кожний українець в ССРСР повинен тямити, що, де б він не був, усюди може зробити користь для справи, коли в час вдасться розложити якусь ворожу частину чи виконати якусь роботу.

IV. Зрив

Форми виступу

1. З вибухом війни ціла Організація переходить на воєнну стопу. Над цілістю акцій перебирає команду військовий провідник. В справах мобілізації, безпеки й постачання підлягають йому усі цивільні уряди. В час повстання обов'язують воєнні закони й суди. 2. Можливі дві форми виступу: а) загальний зрив і б) постійне посилювання акцій.

а) Найбільший успіх може мати загальний зрив. Але тільки тоді, коли відбудеться на більшому терені (охопить 1—2 повіти) одночасно з найбільшим заскоченням для ворога **усіми силами**. Йде про те, щоб ворогові завдати відразу сильний удар, спантеличити його і в той спосіб з місця досягнути якнайбільший успіх. Тут треба теж тямити про забезпечення успіху (забезпечення здобутих позицій). б) Коли такий виступ (загальний зрив) з огляду на загальну ситуацію й брак зв'язку неможливий, тоді форми його можуть бути різні. Від дрібних акцій і ударів підпілля й населення з НКВД і частинами РККА переходитиметься поступово до щораз більших і на більшу скалю * закроєних акцій, що охоплюватимуть щораз більше місцевостей.

Перший день виступу

3. Захопивши в свої руки чи очистивши від ворога якусь місцевість, сей час очистити її від ворожих елементів (станіці НКВД, міліція, урядники і т. п.), передати владу цивільну в руки поважних, знаних місцевих громадян-діячів (іменування війта, коменданта міліції і т. п.). Відразу відібрати від них присягу-приречення відданості провідникові ОУН Ст[епа-нові] Б[андері] та назначити місцевого мобілізаційного (військовий комендант місцевості), якщо цього досі не зроблено.

4. Рівночасно з назначенням влади цивільної проголошує військовий комендант оселі загальну мобілізацію. Він організовує вже заздалегідь передбачені нові відділи (в першу чергу з симпатиків й прихильників) відповідно до кількості машин і засобів зброї. Решту мобілізованих (без зброї) оставляє наразі на місці в евіденції мобілізаційного. Він теж менше здібних до війська організує в службу безпеки (поліція, міліція) та допоміжну службу. Зорганізовані військові частини сей час скошаровує ^{2*} (школа, фільварок, театральна зала і т. д.); загалом, коли грозить наскок ворожих відділів (мародери, недобитки), — виводить частину з оселі ближче [до] закритого й недоступного місця (ліси, гори і т. п.), звідки проводить поодинокі завдання (ліквідування менших ворожих відділів, виловлювання мародерів і т. п.). Про перебіг зриву в місцевості сей час зголошує вгору й до сусідів. Коли гора ^{3*} зліквідована, перебирає у відношенні до сусідів сам ініціативу, загалом порозумівається з ними відносно створення нового військового осередку (вищого тіла ^{4*}).

* На більшу скалю — в більшому масштабі.

^{2*} Скошарувати — сконцентрувати.

^{3*} Гора — вища організаційна інстанція.

^{4*} Вищого тіла — тобто керівної ланки.

5. Пограничні місцевості (повіти здовж Збруча) стараються з вибухом війни, а найбільше з моментом ознак захитання режиму (поразка на фронті, розруха всередині), загалом з вибухом загального повстання на з[ахідних] у[країнських] з[емлях] перекинути сильніші озброєні партизанські відділи за Збруч з завданням: а) ширити диверсію й саботажні акції на глибоких тилах ворога; б) побудити до зриву антисовітські елементи на с[хідних] у[країнських] з[емлях]; в) організувати збройні виступи й загальне повстання.

Опанування важливих об'єктів

6. Наступна чинність — це опанування важливих військових, комунальних, промислових та господарських об'єктів:

а) знищення, загальне роззброєння військових залог, опанування військових магазинів (зброя, амуніція, харчі, одіння і т. п.), гаражів, парків, станцій, МТС, порохівень, летищ і т. п. Зайнятим добром частини поповнюють в першу чергу запотребування, решту ховають (магазинують) у певних місцях. Що не встигнуть забезпечити, віддають до вжитку чи на переховання населенню (особливо коні, харчі, одіння, мотори, а навіть зброю і т. п.). Що не можна забрати й забезпечити — знищити, коли б це майно мало б знову попасти в руки ворога. Над змагашинованими речами (особливо зброєю) назначити нагляд.

б) Черговими об'єктами являються **засоби зв'язку й комунікації**. З місця обсадити поштові уряди, поперегинати лінії військового зв'язку, опанувати радіостанції, мости, важливі переходи. Коли якогось засобу не вдасться втримати (телефон, централь радіостанції), краще знищити їх. При мостах, тунелях і т. п. звертати увагу на мости, насправду важливі для ворога. Їх нищити шойно тоді, коли нема сили їх втримати й коли їх знищення може принести ворогові більшу оперативну втрату (відтинається тим ворогові можливість доставки засобів, відвороту й т. п.). Краще тарасувати * шляхи на вузьких місцях й закрутах виколесеними ^{2*} поїздами, деревними завалами і т. п. Поперегинання ворожих телефонів, отримання ^{3*} та знищення його засобів зв'язку, як теж знищення засобів комунікації й транспорту, висадження мостів, тарасування доріг, нищення моторів, машин і т. п. можуть нанести ворогові більше втрат, чим ліквідування навіть більшого ворожого відділу.

в) Важне є теж опанування й забезпечення перед ворогом господарських об'єктів.

Тактика повстанських відділів. Організація

7. Імпровізований характер повстанських відділів, слабкий вишкіл, узброєння, а передусім слабкий командний склад (брак вищих штабових старшин взагалі) і дуже великі труднощі зв'язку будуть зумовляти діяння малими відділами. Такі відділи діятимуть майже виключно ненадійними й неспильними нападами, передусім гранатою й багнетом. Коли перший удар на зорганізовану боездатну ворожу частину не повівся — тоді відділ відступає, загалом на випадок сильного ворожого протиудару розпорошується на те, щоб знову зібратися на умовленому згори місці для нового наскоку. **В затяжний бій** зі сильнішою регулярною частиною повстанський відділ з засади **не вдається**.

8. З того огляду найвищою одиницею, що в терені зможе діяти суцільно, буде курінь-загін (на терені загону 10—15 сіл). Засадничо будуть діяти

* Тарасувати — трасувати (тут в значенні перегороджувати).

^{2*} Виколесені поїзди — поїзди, зняті з колій.

^{3*} Отримання — виявлення.

менші відділи. З того огляду, як теж з огляду на труднощі зв'язку, повітові окружні й обласні військові команди будуть радше координуючими, чим оперативними командами частин свого терену (Виміна інформацій, наладнання співпраці, доручення проведення певних завдань на терені повіту, округу, опанування осель, де повстання не відбулося, і т. п.).

9. Коли б, однак, була змога поставити вищу одиницю від куреня, тоді треба:

а) якнайшвидше створити **відповідний штаб** для даної вищої одиниці (повіт — полк, округа — дивізія); загалом, коли вже такий є, підсилити його відповідними старшинами — фахівцями з совітської армії. До того дуже добре можуть надатися старі українські старшини та українці-старшини з РККА, що підуть до нас на службу добровільно або під примусом, особливо в перших початках, як це робив Махно. Коли такий старшина працює під примусом, то дати до його солідну сторожу. Першу спробу саботування карати розстрілом;

б) подбати про конечні для бойової самовистачальності даної одиниці вогневі й технічні засоби (важкі кулемети, гранатомети, артилерія, сапери, зв'язок, протипанцирна та протилетунська зброя, валки * і т. п.).

В такому випадку вища теренова команда сей час перемінюється (переорганізовується) в штаб вищої тактичної одиниці, оставляючи для територіально-мобілізаційних справ конечну, вже чисто територіальну команду (поповнення, мобілізація).

Відношення до повстанських відділів з Червоної армії

10. При творенні повстанських відділів приймати до себе теж утікачів з РККА, а то й цілі частини (сей час нав'язувати зв'язок зі збунтованими частинами). При тому треба бути обережним, особливо в перших початках (можливість провокації). Коли ж, однак, ми маємо до діла зі збунтованою частиною, що виступали збройно проти совітів, тоді можна сміло їх прийняти до нас. Притому поодиноких дезертирів давати до наших відділів. До збунтованих частин висилати наших сильніших людей (зв'язкові).

11. Українців — вояків і старшин, що ми їх включили у наші військові уряди, трактувати як своїх (соборництво), уділяти їм всякої помочі та охороняти їх перед полоном. Старшин-придніпрянців оставляти на ЗУЗ ^{2*}, взяти їх до праці.

12. При роззброєнні якогось відділу провести сей час розподіл по національностях. Українців прийняти до себе, заприязнених з нами поневолених Москвою народів на їх бажання — теж. Краше з них (поневолених народів) творити окремі відділи. Давати їм (нашим і приятелям) усяку поміч та опіку (як в політ[ичній] інстр[укції]).

З рештою роззброєного війська так: московську мужву по роззброєнні віддати в полон німцям, загалом ліквідувати. Інші народності пустити [до] домів. Політруків і значних комуністів та москалів ліквідувати. Те саме (дещо гостріше) — з частинами НКВД.

Роль членів ОУН в Червоній армії на о[середніх] [та] с[хідних] у[країнських] з[емлях]

13. Те саме, що ми в часі повстання робимо на ЗУЗ, стараємося при допомозі наших людей в заводах, тих, що є при РККА, або, що як збігці

* Валки — обози.

^{2*} ЗУЗ — західноукраїнські землі.

або партизанські відділи прийшли на ОСУЗ^{*}, зробити теж саме й на с[хідних] у[країнських] з[емлях]. З тим, що ми там виступаємо радше як організатори, дорадники. Старатися ангажувати до праці якнайбільше місцевих. Особливо серед РККА старатися зробити якнайбільше (перетягти до повстання цілі частини).

14. Головним завданням членів-військовиків на СУЗ^{2*} буде притягти тамошній елемент до боротьби з Москвою, закріпити їх до творення власної регулярної армії й дальшої боротьби за повну нашу незалежність й суверенність.

*Очищення терену від ворожого елемента.
Обмундирування й відзнаки повстанців.*

15. В час хаосу й замішання можна дозволити собі ліквідацію небажаних польських, московських та жидівських діячів, особливо прихильників большевицько-московського імперіалізму.

16. Від самого початку організації повстанських відділів старатися **однаково обмундирувати й озброювати** поодинокі відділи (бодай між собою). Коли нема військових радянських одностроїв, тоді бодай однаковий цивільний одяг. Передусім старатися мати на лівій руці синьо-жовту опаску (10—15 см. ширину). Теж по можливості однаково накривати голови (інакші шапки, перемалювати шолом)^{3*}. Для відрізнєння ступенів даний старшина має на ковнірі^{4*} виповнений ріг кляпи^{5*} білим полотном, підстаршина — білий пасок на кляпі.

Місце головних сил. Відношення до союзницької армії

17. Свої головні сили концентрувати подальше [від] головних шляхів і там посилити свою акцію, щоб заки відносини стабілізуються, мати там все в своїх руках. В тих теренах будуть повстанські загони мати ще довший час багато праці при ліквідації розбитих і розпорошених в терені ворожих військових відділів. При головних шляхах тримати тільки невеликі озброєні частини, що встигли б сей час перебрати владу і зав'язати контакт з союзниками. Люди, що організували повстання і перебрали владу, остаються на місцях аж до приходу союзницьких військ. Повстанські частини, сформовані на місцях, остаються на них, а не вдаються в погоню за Червоною армією.

18. З приходом союзницької армії виходять напроти неї представники ОУН (цивільної й військової влади), вітають їх як союзників, а заявляють, що ОУН очистила вже терен від большевиків, перебрала владу в свої руки, завела спокій і порядок, і питають, чи є при їхньому (союзницькому) відділі представники ОУН Ст[ефана] Бандери, з якими вони хотілися б зв'язатися. Люди, що перебрали владу, стараються далі її затримати, загалом можуть її передати до диспозиції ОУН.

19. Військові представники ОУН заявляють, що вони хочуть далі разом з німецькою армією воювати проти Москви, вказують на konieczність формування регулярної української армії, що є конечно теж з огляду на внутрішню безпеку, лад і порядок. Коли не вдасться створити регулярної армії, старатися переформуватися на горожанську міліцію (в крайності).

* ОСУЗ — осередні та східні українські землі.

^{2*} СУЗ — східноукраїнські землі.

^{3*} Шолом — шолом (військова каска).

^{4*} Ковнір — комір.

^{5*} Кляпа — лацкан.

20. Коли б союзники домагалися розформування відділів, тоді поступити після окремої інструкції ОУН.

V. Організація опанованого терену

1. З хвилиною, коли повний терен всеціло опанований, тоді військо перебирає тільки військові справи терену. Решту справ перебирає цивільна влада.

2. З місця переформувати повстанські загони в регулярні частини. До співпраці в тому напрямі притягувати усіх старшин, підстаршин і рядовиків-українців з Червоної Армії. Притягати теж бувших польських старшин-українців та старих старшин У[країнської] г[алицької] а[рмії] і У[країнської] Н[ародної] Р[еспубліки], оскільки вони ще в військовій формі.

3. На Придніпрянщину послати добрих наших організаторів, що підшукали б спосібніших поміж придніпрянців. Тих старатися притягнути до нас, і при їхній допомозі мати вплив на армію. Члени ОУН в армії на ОСУЗ не виступають самі на чолі місця, а стараються як дорадники мати вплив на формування правдивої Української армії. Коротко: на ЗУЗ ми самі організовуємо Українську армію й творимо її ядро, займаємо командні пости. На ОСУЗ стараємося серед придніпрянців підшукувати ідейних старшин і при їхній допомозі будувати армію.

¹ К о с и к В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. (Переклад з французької Р. Осадчука). — Париж, 1986. — Репринт. вид. — Львів, 1993. — С. 100.

² П а т р и л я к І. К. Легіони Українських Націоналістів (1941—1942): історія виникнення та діяльності. — К.: Знання, 1999. — С. 9—10.

³ Центральний державний архів вищих органів влади та Управління України (далі — ЦДАВО України), ф. 3833, оп. 2, спр. 1, арк. 15.

⁴ Там же, арк. 15—89.

⁵ Літопис УПА. Нова серія. — Т. 1. — Київ; Торонто, — 1995. — 481 с.; Літопис УПА. Нова серія. — Т. 2. — Київ; Торонто, — 1999. — 723 с.

⁶ Літопис Нескореної України. Документи, матеріали, спогади. — Кн. II. — Львів, 1997. — 664 с.

⁷ С е р г і й ч у к В. ОУН—УПА в роки війни. Нові документи і матеріали. — К., 1996. — 496 с.

⁸ С е р г і й ч у к В. Десять буремних літ. Західноукраїнські землі у 1944—1953 рр. Нові документи і матеріали. — К., 1998. — 944 с.

⁹ К о с и к В. Назв. праця. — С. 499—500.

¹⁰ К е н т і й А. В. Нарис історії Організації Українських Націоналістів (1929—1941 рр.). — К., 1998. — С. 155—156.

¹¹ К о с и к В. Назв. праця. — С. 85.

¹² Там же. — С. 495—496.

¹³ Матеріали до позиції визвольної боротьби українського народу 1941—1945. — Мюнхен, 1993. — С. 19.

¹⁴ ЦДАВО України, ф. 3833, оп. 1, спр. 41, арк. 5.

¹⁵ Г у н ч а к Т. Україна: перша половина XX-го століття. — К.: Либідь, 1993. — С. 287.

¹⁶ Там же. — С. 225.